

## YOKSULLUĞU ÖNLEMEDE BİR SİVİL TOPLUM YAKLAŞIMI OLARAK MİKRO KREDİ UYGULAMASI: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

*Abdullah ÇELİK<sup>1</sup>, Nihat GÜLTEKİN<sup>2</sup>*

<sup>1</sup>Harran Üniversitesi, İ.İ.B.F., Kamu Yönetimi Bölümü, Yardımcı Doçent Dr.

<sup>2</sup>Harran Üniversitesi, İ.İ.B.F., İşletme Bölümü, Yardımcı Doçent Dr.

---

### THE APPLICATION OF MICRO LOAN AS A NON-GOVERNMENTAL TO PREVENT POVERTY: ŞANLIURFA SAMPLE

*Abstract: Poverty is the state of one's being unable to obtain sufficient income, earnings or property to look after himself, his spouse and the members of the family that he is supposed to, accordingly with the standards of the environment he lives in. Poverty is examined in two sections, "monetary poverty" and "humanly poverty". When fighting against poverty some countries use the "social government" principle and some the "social security" system. The social and economical policies include increasing of health, education, job opportunities in cities, providing adult training and vocational courses, cash support, reviving agriculture and stockbreeding and widening job opportunities in cities. The subject of this study is "The Application of Micro Loan as a Non-Governmental to Prevent Poverty: Şanlıurfa Sample". The study first identifies poverty and then explains the function of the non-governmental organizations.*

**Keywords:** *Poverty, Non-governmental Organizations, Micro Loan*

---

---

### YOKSULLUĞU ÖNLEMEDE BİR SİVİL TOPLUM YAKLAŞIMI OLARAK MİKRO KREDİ UYGULAMASI: ŞANLIURFA ÖRNEĞİ

*Özet: Yoksulluk, kişinin, kendisini, eşini ve bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerini, buldukları yerin yaşam standartlarına göre asgari seviyede geçindirmeye yetecek geliri, malı ya da kazancı bulunmama durumudur. Yoksulluk, "gelir yoksulluğu" ve "insani yoksulluk" olmak üzere ikiye ayrılır. Yoksullukla mücadele etmede kimi ülkeler "sosyal devlet" ilkesinden, kimileri de "sosyal güvenlik" sisteminden hareket ederler. Yoksulluğu önlemede kullanılan sosyal ve ekonomik politikalar; eğitim, sağlık, kentlerde iş imkânlarının artırılması, yetişkin eğitimi ve meslek kazandırma kursları, nakit gelir desteği, kırsal kesimde tarım ve hayvancılığın canlandırılması ve kentlerde iş imkânlarının genişletilmesidir. Bu çalışmanın konusu, "Yoksulluğu Önlemede Bir Sivil Toplum Yaklaşımı Olarak Mikro Kredi Uygulaması: Şanlıurfa Örneği"dir. Çalışmada ilk önce, yoksulluğun ne olduğu irdelenmekte, daha sonra yoksullukla mücadele etmede sivil toplum örgütlerinin işlevi açıklanmaktadır.*

**Anahtar Kelimeler:** *Yoksulluk, Sivil Toplum Örgütleri, Mikro Kredi*

---

### I. GİRİŞ

Kişilerin belirli amaç ve çıkarlarını gerçekleştirebilmek için bir araya gelerek kurdukları sivil toplum örgütlerinin farklı hedefleri ve kullandıkları yaklaşımları bulunmaktadır. Devletin dışında yer alan bu kurumların esas belirleyici yanları, ekonomik, sosyal, kültürel ve insan hakları gibi alanlarda topluma öncülük etmek; toplumun özlem ve taleplerini siyasal iktidara iletmek; idarenin kötü yönetiminden toplumu korumaya çalışmak; toplumun sözü edilen alanlarındaki sorunların giderilmesinde destek olmak ve bu görevleri yerine getirmeye çalışırken de tarafsız davranmaktır.

Sivil toplum örgütleri, yoksulluğun giderilmesinde, gıda ve para yardımı, iş olanakları, mesleki eğitim ve bilgilendirme toplantıları gibi yaklaşımları kullanmaktadırlar. Ancak, yoksulluğun tanımıyla ilgili yazında bir görüş birliği bulunmamaktadır. Yapılan tanımlar, yoksullara bakış açılarına göre değişik değer sistemlerine sahip bir toplumsal yapıdan bir diğerine ve zaman içinde değişebilmektedir. Çünkü yoksulluk esasta

sübjektiftir ve yoksulluk sözcüğü bir bütün olarak toplumun kabul edilebilir asgari yaşam standardını yansıtmaktır.

Geçen yüz yılda iklim koşullarına bağlı olarak sadece gelişmekte olan ülkeler yoksulluk içinde ya da yoksulluk tehlikesiyle karşı karşıya bulunmuyordu. Aynı zamanda gelişmiş ülkelerde de çok sayıda insan, açlık ve yetersiz beslenme sorunu yaşıyordu. Günümüzde geçimlik düzeyde gıda, barınak ve giyim sağlamak; birçok ülkede daha az kişi için bir sorun oluşturmaktadır. Buna karşılık yoksulluk gelişmiş ülkelerde dâhil olmak üzere dünyanın her yerinde önemli bir sorun oluşturmaya devam etmektedir [1].

Yoksullukla mücadele ekonomik unsurların ötesinde siyasal yapıyla da ilgilidir. Yoksullukla kalıcı bir biçimde mücadele edilebilmesi için devlet ve sivil toplum örgütlerinin ortak hareket etmeleri gerekir.

## II. YOKSULLUK

Yoksulluğu yalnız açlık ya da yeterince beslenebilecek gıdaya sahip olamama biçiminde tanımlamak yanlıştır. İnsan, yalnız yemek gereksinimi olan bir varlık değildir. Başta gıda olmak üzere, giyim, barınma, eğitim, sağlık ve kültür gibi gereksinimleri de vardır. Dolayısıyla insan gereksinimlerinin yeterince karşılanıp karşılanmadığı yoksulluk sorununun özünü oluşturuyor [2, 3]. Yoksullukla ilgili gerek ulusal gerekse uluslararası tanımlar yapılmıştır. Her iki durumda da genel olarak gelir yoksulluğu biçiminde ve günlük alınan kalori üzerinden hesaplanır. Bu yoksulluk tanımına göre, günlük geliri bir ABD Doların altında olan kişi ağır yoksulluk sınırındadır. İki doların altında yaşamlarını sürdüren kişiler de yoksulluk sınırının altındadırlar [4].

Yoksulluk; “kendisini, eşini ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarını, anne ve babasını, buldukları mahallin hayat şartlarına göre asgari seviyede geçindirmeye yetecek geliri, malı ya da kazancı bulunmama halidir”dir [5].

1948 yılında Birleşmiş Milletler tarafından kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi’nde yoksulluğu ekonomik, sosyal ve kültürel haklar çerçevesinde değerlendirilmiştir [6].

Yoksullukla ilgili yapılan tanımlar dikkate alındığında, “gelir yoksulluğu” ve “insani yoksulluk” olmak üzere ikiye ayrıldığı görülmektedir.

*Gelir yoksulluğu*; basitçe gelir ya da tüketim yoksulluğudur. Toplumda bazı kişiler çok az gelirlere sahip olup sosyal olarak tanımlanan temel gereksinimlerini karşılayamıyorlarsa, o kişiler yoksulluk içindedirler. Gelir yoksulluğu; mutlak, göreceli ve öznel olmak üzere üçe ayrılır [7].

*Mutlak yoksulluk*, burada nesnel ölçütler dikkate alınmıyor. Kişi başına tüketilen kalori seviyesi, “mutlak yoksulluk” için önemli bir göstergedir. Dünya Bankası’na göre mutlak yoksulluk, bir insanın hayatta kalabilmesi için gerekli asgari kalori miktarı 2400 k/cal’dır. Günlük bu kalori miktarını alamayan kişiler Dünya Bankası’na “mutlak yoksul” kategorisindedirler [6]. Mutlak yoksullukta ülkelerin içinde buldukları farklı koşullar dikkate alınmıyor. Onun yerine küresel yoksulluk sınırı belirlenmeye çalışılıyor. Bu sınır, temel tüketim gereksinimlerini karşılayacağı varsayılan mal demetinin maliyetine denk gelendir [1]. Bu seviyeyi belirleyen durum ise, kişi ya da hane halkının gelir bütçesidir. Bu bütçelemede, iki esas ölçüt vardır. Bunlardan birincisi, aile büyüklüğü ile en düşük seviyede tüketilecek mal ve hizmet gereksinimleridir. İkincisi ise, gereksinimleri giderecek olan tüketim miktarının belirleyicisi olan mal ve hizmetlerin fiyatlarıdır. Bundan hareketle para birimi ile ifade edilen yoksulluk çizgisine ulaşılır. Yoksulluk

çizgisi ile hane halkının ya da kişinin geliri karşılaştırılır. Hane halkının ya da kişinin geliri daha önce tespit edilmiş olan yoksulluk çizgisi gelirinden az olanlar mutlak yoksul; fazla olanlar ise yoksul olmayanlar kategorisine konulur [3,8].

Devlet Planlama Teşkilatı, yeterli beslenme için bir kişinin günde 3500 kalori alınması gerektiğini hesaplamıştır. Bu kalorinin % 70’ini sağlayacak besin maddelerini alamayacak durumda olan kişiler yoksul kabul edilmektedir [9]. Bu çerçevede TÜİK’in 2007 *Yoksulluk Çalışması Sonuçları* dikkate alındığında [10], 2007 yılında Türkiye’de bireylerin yaklaşık %0.54’ü yalnız gıda harcamalarını içeren açlık sınırının, %18.56’sı ise gıda ve gıda dışı harcamaları içeren yoksulluk sınırının altında yaşamaktadırlar.

Aynı çalışmada, Türkiye’de, kişi başı günlük harcaması, satın alma gücü paritesine göre 1\$ (Satın alma gücü paritesine göre, 2007 yılı için, 1 \$’ın karşılığı olarak, 0,926 YTL kullanılmıştır [10])’ın altında yaşamını sürdüren birey bulunmamaktadır. Ancak, 2.15 \$ olarak tanımlanan yoksulluk sınırı altında yaşamlarını sürdüren birey oranı % 0.63; yoksulluk sınırı 4.3 \$ olduğunda yoksul birey oranı ise, % 9.53’tür. 2006 yılında % 0.74 olarak tahmin edilen açlık sınırının altında yaşayan birey oranı 2007 yılında % 0.54’e düşmüş, yoksul birey oranı ise % 17.81’den % 18.56’ya yükselmiştir.

Kırsal yerleşim yerlerinde yaşamlarını sürdürenler 2006 yılında % 31.98 olan yoksulluk oranı 2007 yılında % 32.18’e, kentsel yerlerde yaşamlarını sürdürenlerin yoksulluk oranı da % 9.31’den % 10.61’e yükselmiştir.

2007 yılında, 4 kişilik hanenin aylık açlık sınırı 237 YTL, aylık yoksulluk sınırı ise, 619 YTL olarak tahmin edilmiştir. Buna göre, 3 ya da 4 kişi olan hanelerde bulunan bireylerin yoksulluk oranı % 9.28 hesaplanırken, 7 ve daha fazla olan hanelerde bireylerin yoksulluk oranı % 42.07 olarak hesaplanmıştır. 7 ve daha fazla kişiden oluşan hanelerden kentte ikamet edenler için yoksulluk riski % 33.14 olurken, kırsal yerlerde bu oran % 50.26’dır.

2007 yılında okur-yazar olmayanlarda yoksulluk oranı % 34.76 olurken, ilköğretim mezunlarında bu oran % 14.9, lise ve dengi meslek okulları mezunlarında % 6.16, yüksekokul, fakülte ve üstü mezuniyete sahip bireylerde % 0.9 olmuştur. İlköğretime başlamamış olan 6 yaşından küçük çocukların yoksulluk riski ise % 25.44’tür [10].

*Göreceli yoksulluk*, yoksul hane halkı ya da kişi ile o toplumda yaşamlarını sürdüren ve mevcut koşullara göre ortalama bir gelire sahip olan hane halkı ya da kişi arasındaki gelir kaynaklarına sahip olma gücü arasındaki açıklığı ifade eder. Örneğin, ortalama bir gelire sahip olan hane halkı, yoksul bir hane halkı gelirinin dört katına sahip ise, yoksul kabul edilen aile, diğer aileye göre daha

az ekonomik ve sosyal içerikli kaynakları kullanabiliyor [3].

*Öznel yoksullukta ise*, toplumun belirlediği asgari yaşam standardından hareket edilir ve büyük ölçekli anketler kullanılarak halkın bu konuda ne düşündüğü ortaya konur. Anketler sonucunda yoksulluk çizgisi tespit edilir [7].

Gelir yoksulluğu insanların sıkıntı çekebileceği tek yoksulluk çeşidi değildir. Çünkü temel gereksinimlerinin ötesinde, insanlar, hastalık ve yetersiz eğitim gibi hayatlarının pek çok aşamasında da yoksulluk çekebilirler. Bu yoksulluk ile gelir yoksulluğu arasında önemli farklılıklar bulunur. Bir kişinin geliri arttıkça malları üzerinde yönetim gücü de artar. Mallara sahip olmak ve onları tüketmek insanlara daha iyi bir hayat standardı sağlayabilir. Ancak, mallara sahip olmak tek başına yeterli değildir [11]. Onun için gelir yoksulluğu dışında *kapasite yoksulluğu* öneriliyor.

Kapasite, kişinin hayatında seçim yapması için gerekli olan fırsattır. Kapasite yaklaşımına göre, eğer kişi temel kapasitelerden yoksunsa yoksul olarak tanımlanır. Bu kapasitelerin neler olduğu hakkında yazında bir görüş birliği bulunmamakla birlikte, yine de bazı temel kapasitelerde uzlaşma olduğu söylenebilir. Bir kişi yeterince beslenemiyor, giyinemiyor, barınmıyor ve de önlenebilir hastalıktan kaçamıyorsa; o kişi temel kapasitelerden yoksundur. Sağlık, eğitim, barınma, giyinme ve temiz suya ulaşma gereksinimleri ortak kapasitelerdir [11].

Ayrıca kapasite yoksulluğu, “insani gelişme” sözcüğü olarak da tanımlanabilir. İnsani gelişmişliği izlemek ve ölçmek için “insani gelişme” ve “insani yoksulluk” endeksleri kullanılır. İnsani gelişme endeksi, doğumda yaşam beklentisi olarak ölçülen ömür; yetişkinlerin okuryazarlık oranıyla ölçülen eğitime ulaşma düzeyi ve kişi başına düşen GSYH ile ölçülen yaşam standartlarından oluşur [12]. İnsani yoksulluk endeksi ise, bu ilerlemenin dağılımını gösterir ve mevcut yoksulluğu değerlendirir. Gelişmekte olan ülkelerde ise, yoksulluk, insani yoksulluk endeksi-1 ile ölçülür. Bu endeks, kişinin 40 yaşına kadar hayatta kalamama olasılığı ile ölçülen yaşam süresi; yetişkin okur-yazar olamama oranı ile ölçülen bilgi; sağlıklı su kaynaklarına ulaşamayan nüfus ve beş yaş altında yeterli beslenemeyen çocukların oranıyla ölçülür [13].

2006 İnsani Gelişme Raporu'na göre Türkiye, insani yoksulluk endeksinde, 177 ülke arasında 92. sıradadır. Türkiye'de doğumda yaşam beklentisi % 68,9, yetişkinler (15 yaşın üzeri) için okuma-yazma oranı 87,4, okullaşma oranı, % 69,1, sağlıklı suya ulaşamayan nüfus % 4 ve beş yaş altında yeteri kadar beslenemeyen çocukların oranı ise, % 4'tür [14].

### III. SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ ve YOKSULLUKLA MÜCADELE YAKLAŞIMLARI

Üçüncü sektör, devlet dışı kuruluşlar, hükümet dışı kuruluşlar ve gönüllü kuruluşlar gibi isimlerle anılan sivil toplum örgütlerinin niteliklerini belirten farklı yaklaşımlar olsa da tanımlamada çoğunlukla sivil toplum içinde yer alan örgütler ya da kurumlar olduğu üzerinde görüş birliği bulunmaktadır [15]. Sivil toplum örgütleri, toplum içerisinde yönetimin bir birimi olmayan ve sivil toplum alanında faaliyet gösteren her türlü örgütlerdir [16]. Bu bağlamda, baskı grupları, sendikalar, dernekler ve ticari birlikler birer sivil toplum örgütleridirler. Gönüllü insanların kurduğu sivil toplum örgütleri farklı amaçlarla kurulmuş olsalar bile, yurtseverlik, gönüllülük, özerklik, kar amacı gütmeme, tüzel kişilik ve insan severlik gibi ortak nitelikleri vardır.

Yoksullukla mücadele eden sivil toplum örgütlerinin kendine özgü bazı özellikleri bulunmaktadır. Bu özellikler; sosyal faaliyetler kapsamında hedef kitle olarak yoksulların yer alması; yoksulluğun tanımlanmasında ve yardıma muhtaçların belirlenmesinde nesnel ölçütlerin uygulanması; toplum hayatına kazandırma faaliyetleri ve eğitim programları; yardıma gereksinim kategorisine giren farklı yoksul grupların (özürlü, hasta ve yaşlı) özel gereksinimlere göre aynı ve nakdi yardımların yapılması; sosyal faaliyetler çerçevesinde yürütülen değişik sosyal yardım ve hizmet programlarının yoksulların yaşam standardını açık bir biçimde iyileştirilmesi; üretime dönük potansiyellerin artırılması; yoksullukla mücadeledeki sosyal politikaların yerel olmaktan ziyade yurt genelinde dengeli bir biçimde düzenlenmesi; maddi yardımların yanı sıra yoksulların mesleki ve sağlık gereksinimlerinin karşılanmasıdır [16].

Toplumun büyük çoğunluğunu ilgilendiren herhangi bir sorunla mücadele etmek için farklı ve kapsamlı programlara gereksinim vardır. Hele yoksulluk gibi öteden beri var olan ve yaşanan süreçte artık, yoksulluk sözcüğünün yetersiz kaldığı ve onun yerine “sosyal dışlama” (*Sosyal dışlanma*, “kişilerin—yoksulluk, temel eğitim/becerilerden mahrumiyet ya da ayrımcılık dolayısıyla—toplumun dışına itilmeleri ve toplumsal hayata dilediklerince katılımlarının engellenmesi sürecine karşılık gelmektedir. Bu durum bu kesimin bir yandan emek piyasalarına, gelir getirici faaliyetlere, eğitim ve öğretim imkânlarına ulaşımında zorluklar yaşamasını getirirken, diğer yandan da toplumsal ve çevresel ağlar ve etkinlikler kurmasında engeller oluşturmaktadır. Bu kesimin elindeki güç oldukça sınırlı olup, karar alma süreçlerine katılımı sınırlı gerçekleşmektedir; dolayısıyla da bu kesim genelde kendini güçsüz ve günlük yaşamını etkileyecek kararların alımında kontrolü elinde tutmaktan aciz hisseder.” [17]) kavramı kullanıldığı düşünülürse [7] yoksullukla mücadelenin önemi daha da artmaktadır.

Yoksullukla mücadeleyi yalnız devlet ya da bir takım kurumların sorumluluğunda görmek yanlış olur. Her kurum ve her kişi bu mücadelede sorumluluk almalıdır. Yoksullukla mücadele, yoksullaşmaya neden olabilecek gelişmelerin önlenmesini ya da mevcut yoksulların yoksulluklarını gidermeyi içermelidir. Mevcut yoksulların yoksulluktan kurtarılması kadar daha sonra yoksul duruma düşebilecek kişilerin yoksulluğa düşmemeleri için de gerekli önemler alınmalıdır [18].

Yoksullukla mücadele etme yaklaşımları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Kimi ülkeler yoksulluğu önlemede sosyal devlet ilkesinde, kimileri sosyal güvenlik sisteminin toplumun tamamını kapsayacak şekilde genişletilmesinde, kimileri de bu anlayışın bir uzantısı olarak işsizlik sigortasında çözüm aramışlardır [19].

Dünyada artan yoksulluk karşısında birçok ülkede Dünya Bankası tarafından desteklenen ve uygulama sonuçları açısından da birbirinden farklılıklar gösteren yoksullukla mücadele yaklaşımları ve programları bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar ve programlar öncelikle gıda, istihdam ve kredi alanlarına yönelik olmuştur. Bazı ülkelerde ise temel mal ve hizmetlere sübvansiyon uygulamaları da eklenmiştir [20]. Yoksulluğu önlemede kullanılan sosyal ve ekonomik politikalar şunlardır:

*Eğitim:* Okul çağındaki tüm çocukların okula devam ediyor olmaları sağlanmalıdır. Eğitimden söz edilirken, öncelikle eğitimin niteliği üzerinde durulması gerekir. Eğitim öğrencileri özgür düşünmeyle birlikte araştırmaya yönlendirmelidir. Bu bağlamda, yetenekli öğrencilerin eğitimlerini sürdürebilmeleri için fırsat eşitliği yanında burs olanakları tanınmalıdır. Yani “gen”lerin önündeki maddi engeller kaldırılmalıdır [9].

*Yetişkin eğitimi ve meslek kazandırma kursları:* Herhangi bir nedenden ötürü okula gidememiş olan kişiler için parasız kurslar düzenlenmelidir. Bu kurslarda kabiliyetlerine göre bir meslek kazandırmaya çalışılmalıdır [21].

*Nakit gelir desteği:* Yoksullukla mücadelenin en insani ve en etkin yaklaşımı, gereksinim sahiplerine bir yurttaşlık hakkı olarak sağlanacak, sınırlı ama düzenli bir nakit gelir desteği uygulamasıdır. Bu desteğin, herkesin gelirini ülkede kabul edilen yoksulluk sınırına yükseltecek miktarda olması gerekli olmayabilir. Çünkü yoksulluk yalnız gelir düzeyiyle değil, gelirin adaletsiz bir biçimde dağıtılması ile ilgili bir olgudur. Bu çerçevede, eve her ay belirli bir paranın düzenli olarak gireceğini bilmek, çok önemli bir psikolojik rahatlama meydana getirecektir [22].

*Sağlık:* Türkiye, OECD ülkeleri arasında sağlık hizmetlerine bütçesinde en az pay ayıran ülkedir. Devlet herkesi kapsayan zorunlu sağlık sigortası yürürlüğü

koymalıdır. Kimsesizlerin ve yoksulların sağlık sigortası primleri devlet tarafından karşılanmalıdır [9].

*Kentlerde iş olanaklarının artırılması:* Bu bağlamda hem tarımsal endüstri, hem hizmet sektörü hem de sanayi için teşviklerin verilmesi yerinde olur. Ayrıca küçük işletmelere ucuz krediler sağlanmasında da fayda vardır.

*Kırsal kesimde tarım ve hayvancılığın canlandırılması:* Burada uygun ödeme koşullarında tarım kredileri, tohumluk, hayvan ve tarımsal girdi sağlanır [21].

#### IV. ARAŞTIRMA: MİKRO KREDİ ÖRNEĞİ

Şanlıurfa’da yoksullukla mücadele eden birden fazla sivil toplum örgütleri vardır. Şanlıurfa Valiliği tarafından verilen bilgiye göre, il merkezinde doğrudan yoksullukla mücadele eden sivil toplum örgütleri şunlardır: “Şanlıurfa Yoksullukla ve İşsizlikle Mücadele Derneği”, “Kimse Yok Mu Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği”, “Ay Işığım Yardımlaşma, Kültür ve Eğitim Derneği”, “Umut Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği”, “Kadın, Aile, Eğitim, Kültür ve Yardımlaşma Derneği”, “Muhacirler Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği”, “Sevgiye Muhtaç Çocukları Koruma, Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği” ve “Gönüllü Kuruluşlar AŞEVİ”dir.

Yukarıda sayılan bütün dernek yetkilileriyle yüz yüze görüşülmüştür. Dernek yetkilileriyle görüşmemizde, kendilerine, yoksulluğu önlemede kullandıkları yaklaşımlar ve yardım çeşitleri sorulmuştur. Genel olarak, yardım çeşitleri; nakdi yardım, temel gıda, Ramazan yardımları, giyecek yardımları, sağlık yardımları (hastaneye götürme ve ilaç verme), yakıt yardımları, ikinci el ev eşyası, kuru gıda yardımı, etüt merkezleri, kermes ve kırtasiye malzemeleri şeklindedir. Sivil toplum örgütlerince kullanılan bu yaklaşımlar kişi ya da kişileri yoksulluktan kurtaramadıkları gibi, tersine onları tembelleğe itebilir.

Yoksullukla ve İşsizlikle Mücadele Derneği tarafından sadece fakir, yoksul ve kimsesiz kadınlara mikro kredi verilmektedir. Mikro kredi; iş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, küçük bir başlangıç sermayesine gereksinimi olan yoksullara olanak vermektedir. Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki mikro kredi, yoksulların kendi kendilerini yoksulluktan kurtulmaları için etkili bir yaklaşımdır [23]. Araştırmanın yapıldığı sırada Şanlıurfa’da bu yaklaşım çerçevesinde 294 yoksul kadına kredi verilmiştir. Bu kadınlara mikro kredi verilmeden önce, dernek yetkilileri, ilk önce yoksul ve fakir evleri gezerek iş yapabilecek durumda olanlar ve bir işte çalışmayanları tespit ederler. Daha sonra Dernek Yönetim Kurulu, Şanlıurfa’da yoksullara hizmet sunan

AŞEVİ ile Şanlıurfa İli Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'na danışarak mikro kredi verileceği kadının kendilerinden sosyal yardım alıp almadığını sorar. Mikro kredi alacak olan kadın, herhangi bir sosyal yardım almıyorsa, Dernek Yönetim Kurulunca kendisine 1000 TL mikro kredi verilir. Bu kredi bir ay sonra genellikle haftalık 25 YTL olarak geri ödenmektedir. Dernek yetkilileri tarafından verilen bilgiye göre, bu güne kadar geri ödeme konusunda bir sorunla karşılaşılmamıştır.

Kadınların ekonomik ve sosyal yaşama katılımları ev içinde olduğu gibi ev dışında da gerçekleşmektedir. Kadınların ekonomik yaşama katılımları ile toplumsal ve ekonomik kalkınmadan yararlanma biçimleri ve ölçüleri doğru orantılı değildir. Her ne kadar kadınların toplumsal ve ekonomik kalkınmadan yararlanma durumları ülkelerin gelişmişlik düzeyleri ile ilişkilendirilebilirse de genel anlamda bütün toplumlarda erkeklerin gerisine düştükleri, aynı işte çalışmalarına karşın, aynı ücreti alamadıkları, daha az istihdam edildikleri ve daha düşük ücretle çalıştırıldıkları bilinmektedir.

#### IV.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı; genel olarak sivil toplum örgütlerinin yoksulluğun önlenmesinde kullandıkları yaklaşımları incelemek ve tartışmaktır. Özel olarak da, Şanlıurfa'da bulunan belirli sayıdaki sivil toplum örgütlerinin topluma yönelik yoksulluğu önlemede kullandıkları yaklaşımları değerlendirmek ve kişiyi kalıcı bir şekilde yoksulluktan kurtarmak için neler yapılabileceğini ortaya koymaktır.

#### IV.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Şanlıurfa'da mikro kredi alan kadınlar oluşturmaktadır. Anketler Şanlıurfa'da mikro kredi alan 294 kadının tamamına gönderilmiş ve 106'sından cevap alınmıştır. Anketlerin geri dönüş oranı % 36'dır.

#### IV.3. Araştırmanın Yöntemi

Alan çalışmasında anket yöntemi kullanılmıştır. Anket soruları, mikro kredi alan 294 yoksul kadına gönderilmeden ya da alana çıkılmadan önce pilot uygulama yapılmıştır. Anlaşılmasın ya da yanlış anlaşılmaya neden olabilecek sorular tekrar gözden geçirilmiş ve ondan sonra sorulara son biçim verilmiştir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesinde SPSS (*Statistical Program for Social Sciences*) paket programı kullanılmıştır. Anket analizi SPSS programında analiz edilirken kayıp değerler dikkate alınmamıştır. Çözümleme, her soru için cevap veren kişi sayısına göre yapılmıştır. Sağlıklı bir değerlendirmenin bu şekilde olabileceği yeğlenmiştir.

#### IV.4. Araştırma Bulguları

##### IV.4.1. Ankete Katılanların Demografik Özellikleri

Mikro kredinin yaşa göre dağılımına baktığımızda, kredinin her yaş grubuna verildiği görülmektedir.

**Tablo.1. Ankete Katılanların Yaş Dağılımı**

	18-26	26-30	31-40	41-50	50+	Toplam
<b>Frekans (n)</b>	7	22	40	25	12	<b>106</b>
<b>Yüzde (%)</b>	6.6	20.8	37.7	23.6	11.3	<b>100</b>

Kredi alan kadınların medeni durumuna baktığımızda, büyük çoğunluğu (%82,7) evli kadınlara verilmiş olsa da, bekâr ve dul kadınların da ihmal edilmedikleri görülmektedir.

**Tablo.2. Ankete Katılanların Medeni Durumu**

	Evli	Bekâr	Dul	Toplam
<b>Frekans (n)</b>	86	7	11	106
<b>Yüzde (%)</b>	82.7	6.7	10.6	100

Kadınların yarısı (% 50) eğitim öğretim görmemiş. Bunların da çok önemli bir kısmı okur-yazar değil. Üniversite mezunu ise hiç yok. Bu da ekonomik bağımsızlığını kazanma şansı çok az olan kadınların aile bütçesine katkıda bulunmalarına olanak vermiştir.

**Tablo.3. Ankete Katılanların Öğrenim Durumu**

	Okur Yazar Olmayan	Okur Yazar	İlkokul	Orta okul	Lise	Toplam
<b>Frekans (n)</b>	41	12	31	12	10	<b>106</b>
<b>Yüzde (%)</b>	38.7	11.3	29.2	11.3	9.4	<b>100</b>

##### IV.4.2. Yaşadıkları Ev ve Aile Durumları İle İlgili Bulgular

Kredi alan kadınların ekonomik durumlarına baktığımız zaman, % 72,6'sının kirada oturdukları, % 64,3'ünün ise 5 ve daha fazla aile üyesi bulunmaktadır. 2, 3 ve 4 aile üyesi olan kadınlar da büyük çoğunlukla genç evlilerdir.

**Tablo.4. Oturulan Ev Kira mı? Mülk mü?**

	Kira	Mülk	Toplam
<b>Frekans (n)</b>	77	29	<b>106</b>
<b>Yüzde (%)</b>	72.6	27.4	<b>100</b>

**Tablo.5. Aynı Evde Yaşayan Aile Üyesi Sayısı**

	2 Kişi	3 Kişi	4 Kişi	5 Kişi	6 Kişi	7 Kişi	7+ Kişi	Toplam
Frekans (n)	5	18	18	24	22	18	1	106
Yüzde (%)	4.7	17.0	17.0	22.6	20.8	17.0	0.9	100

Kalabalık aile yapısına sahip olmalarına rağmen, ailelerin çok önemli bir kısmında (% 76,5) sadece 1 kişinin çalışıyor olması ve bunların da önemli bir kısmının asgari ücretle (hatta asgari ücretin altında bir ücretle çalışanlar da azımsanmayacak kadar çok) çalışıyor olması, ekonomik durumları hakkında bize ipucu vermektedir.

**Tablo.6. Ailede (Kendisi Hariç) Çalışan Üye Sayısı**

	1 Kişi	2 Kişi	3 Kişi	4 Kişi	Toplam
Frekans (n)	75	20	2	1	98
Yüzde (%)	76.5	20.4	2.0	1.0	100

Kredi alan kadınların % 64,8'i herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna kayıtlı değil.

**Tablo.7. Herhangi Bir Sosyal Güvenlik Kurumuna (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı) Kayıt Durumu**

	Evet	Hayır	Toplam
Frekans (n)	37	68	105
Yüzde (%)	35.2	64.8	100

#### IV.4.3. Mikro Kredi Alındıktan Sonra Kişilerde Meydana Gelen Değişiklikler

Aylık gelirlerine baktığımızda, kadınların krediyi aldıktan sonra gelirlerinin önemli oranda arttığı görülmektedir. Kredi almadan önce %35,6'sı 250 YTL ve altı gelire sahipken, kredi aldıktan sonra bu oran % 9,7'ye düşmüştür. Buna karşılık, 400 YTL ve üstü gelire sahip olanların oranı % 19,8 iken, kredi aldıktan sonra bu oran % 56,3'e yükselmiştir.

**Tablo.8. Mikro Kredi Alınmadan Önceki Aylık Gelir Durumu**

	100–250	251–400	401–600	600 +	Toplam
Frekans (n)	36	45	20	-	101
Yüzde (%)	35.6	44.6	19.8	-	100

**Tablo.9. Mikro Kredi Alındıktan Sonraki Aylık Gelir Durumu**

	100–250	251–400	401–600	600 +	Toplam
Frekans (n)	10	35	41	17	103
Yüzde (%)	9.7	34.0	39.8	16.5	100

Krediyi aldıktan sonra kadınların sosyo-kültürel hayatlarında ve gündelik yaşamlarında umut verici değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Özellikle sosyo-kültürel hayatı hiç de iç açıcı olmayan bölge kadınının % 91,4 gibi çok önemli bir kısmının sosyo-kültürel hayatının değiştiğini ifade etmesi, bölge kadını için umut vericidir.

**Tablo.10. Kişilerin Sosyo-Kültürel Hayatında Değişiklik Oldu Mu?**

	Evet	Hayır	Toplam
Frekans (n)	96	9	105
Yüzde (%)	91.4	8.6	100

**Tablo.11. Gündelik Yaşamda Meydana Gelen Değişiklikler**

	Tük.Har. Artış	Eğt.Har. Artış	Kül.Fal. Katılma	Seyahat Etme	Diğer	Toplam
Frekans (n)	43	25	18	12	6	104
Yüzde (%)	41.3	24.0	17.3	11.5	5.8	100

Mikro kredi uygulamasıyla beraber, kadınların tamamına yakını (% 95,3) bir şekilde iş sahibi olduğunu ifade etmiştir. Bu da, finansal destek sağlandığında, bölge kadınının girişimcilik özelliğinin ön plana çıkabileceğini göstermektedir.

**Tablo.12. Mikro Kredi Uygulaması Kapsamında Bir İş Sahibi Olduğunu Düşünenler**

	Kesinlikle Evet	Büyük Ölçüde	Kısmen	Pek Değil	Toplam
Frekans (n)	70	21	10	5	106
Yüzde (%)	66.0	19.8	9.4	4.7	100

#### IV.4.4. Mikro Kredi Uygulamasıyla Kişilerin Yönelindikleri Faaliyet Alanları

Kadınların yarısından fazlası mikro krediyi kullanacağı çalışma alanını kendisinin belirlediğini ve % 61,9'unun da daha önce bir iş tecrübesinin olduğunu ifade etmesi, bölge kadınının girişimci özelliklerinin önündeki en büyük engellerden birinin ekonomik yetersizlik olduğunu göstermektedir. Başka bir ifade ile kadınların yarısından fazlası, daha önceki iş tecrübelerini mikro kredi uygulamasıyla tekrar hayata geçirmişlerdir.

**Tablo.13. Faaliyet Alanının Belirlenmesinde Kimler Etkili Oldu?**

	Kendim	İlgili Kurumun Önerisi	Hem Kendim Hem İlgili Kurum	Diğer	Toplam
Frekans (n)	44	22	15	24	106
Yüzde (%)	41.9	21.0	14.3	22.9	100

**Tablo.14. Kurmuş Olduğu İş Alanında Daha Önce Hiç Tecrübesinin Olup Olmadığı**

	Evet	Hayır	Toplam
Frekans (n)	65	40	105
Yüzde (%)	61.9	38.1	100

Kadınların çalışma alanları genellikle kadınların yatkın olduğu ve bölge kültürünü yansıtan iş alanları olduğu görülmektedir. Tuhafiye, terzilik, nakış ve biber/biber salçası üretimi gibi iş alanları ön plana çıkmaktadır.

**Tablo.15. Seçilen Faaliyet Alanları**

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Biber/Biber Salçası	13	12,3
Tuhafiye	32	30,2
Ev ekmeği	3	2,8
Stant açma	5	4,7
Örgü	6	5,7
Nakış	17	16,0
Terzilik	18	17,0
Diğer	12	11,3
Toplam	106	100,0

#### IV.4.5.Mikro Kredi Uygulamaları Kapsamında Üretilen Mal Ve Hizmetlerin Pazarlama Olanakları

Kadınların mikro kredi uygulaması kapsamında ürettikleri mal ve hizmetleri nerede pazarladıklarına baktığımızda karşımıza yine ilginç bir tablo çıkmaktadır. Kadınların çoğunluğu (%61,5) komşularına sattıklarını ifade etseler de, pazarda, bölge genelinde, tüm yurttan ve hatta uluslararası piyasada (% 1) pazarladıklarını ifade edenlerin sayısı da azımsanmayacak orandadır (% 38,5).

**Tablo.16. Üretilen Mal Ve Hizmetlerin Satıldığı Yerler ve Kişiler**

	Komşulara	Pazarda	Yurttan	Bölgede	Uluslararası Piyasada	Toplam
Frekans (n)	64	22	5	12	1	104
Yüzde (%)	61.5	21.2	11.5	4.8	1.0	100

#### IV.4.6.Mikro Kredi Uygulamasıyla İlgili Düşünceler

Mikro kredi uygulamasında, miktarın ve sürenin yetersizliği ağırlıklı olarak en büyük sorun olarak ifade edilse de, memnuniyetsizliğini ifade eden olmamıştır.

**Tablo.17. Mikro Kredi Uygulamasında Gözlemlenen Sorunlar**

	Frekans (n)	Yüzde (%)
Destekleme miktarı yetersiz	40	37.7
Destekleme süresi yetersiz	24	22.6
Görevlilerin ilgisi yetersiz	5	4.7
Pazarlama sorunu	9	8.5
Hiçbir sorun yoktur	25	23.6
Diğer	3	2.8
Toplam	106	100

**Tablo.18. Memnuniyet Derecesi**

	Kesinlikle	Oldukça	Orta	Pek Değil	Hiç Değil	Toplam
Frekans (n)	67	30	9	-	-	106
Yüzde (%)	63.2	28.3	8.5	-	-	100

## V. SONUÇ

Ünlü Yunan filozofu Perikles (İ.Ö. 430), “yoksul olduğunu kabul etmek bizim için ayıp değildir, fakat bundan kurtulmak için çaba göstermemeyi ayıp sayarız” demiştir [24]. Yoksulluğu önlemek için hem devlet, hem sivil toplum örgütleri hem de kişisel bazda mücadele edilmesi gerekir. Çünkü yoksulluk bir bütündür ve insanlığın ortak sorunudur.

Ülkemizde yoksullukla mücadele etme konusunda ülke çapında faaliyet gösteren kurumsallaşmış bir mikro kredi kuruluşu bulunmamaktadır. Mikro kredi uygulamaları, birkaç sivil toplum kuruluşunun önderliğinde, güvene dayanan ve bölgesel olarak yapılmaktadır. Ayrıca mikro kredi vererek yoksulluğu önlemeye çalışan kuruluşlarla ilgi de yasal bir düzenleme bulunmamaktadır. Yasama organı bu konuda ivedilikle bir düzenleme yapmak zorundadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde işsizlik oranı yüksek olduğu gibi, ailede yaşayan birey sayısı da oldukça fazladır. Kadınlar hayatın diğer alanlarında olduğu gibi, ekonomik alanda da ön plana çıkamıyorlar. Girişimci özelliği olan kadınlar da maddi olanaksızlıklar yüzünden, bu girişimcilik özelliklerini hayata geçiremiyorlar. Çok düşük bir miktar da olsa, mikro kredi uygulaması gösteriyor ki, finansal destek sağlandığında, hayata kazandırılacak girişimci ruhlu kadınların sayısı azımsanmayacak kadar çoktur. Bu da hayatın diğer alanlarını da tetikleyebilecek kadar önemli olan ekonomik yönden, kadını daha güçlü bir konuma getirecektir.

Bölgede hayatın her alanında olduğu gibi, ekonomik olarak da erkekler ön plandadırlar. Bu ise

kadınların elini oldukça zayıflatıyor. Dolayısıyla kadınların kendilerini ifade etmeleri zor hatta olanaksız hale geliyor. Şu örnek trajedi-komik de olsa, erkeğin kadın üzerindeki hâkimiyetini düşündürücü bir şekilde ifade ediyor: “Sürekli işi olan hane reisi sayısı çok az. Sürekli işlerin çoğu da son derece düşük ücret karşılığı. Örneğin yüz elli-iki yüz milyon lira (yüz elli-iki yüz YTL) ücret alan biri ‘zengin muamelesi görüyor’. Hatta görüştüğümüz bir adam, yüz milyon (yüz YTL) olan ücreti iki yüz milyon (iki yüz YTL)’a çıkınca ikinci karısını almış” [25]. Hayatın diğer alanlarındaki baskılar bir yana, sadece bu örnek bile bölgedeki kadınları ekonomik ve sosyal açıdan desteklemenin ne derece önemli olduğunu ortaya koyuyor. Dolayısıyla, alanların gelirlerini iki katına kadar artıran kredi olanağının sayı ve miktar olarak yükseltilmesi, daha önemli sonuçların alınmasına büyük katkılar sağlayacaktır.

Kadınların çoğunlukla çalışacakları iş alanlarını kendilerinin belirlemesi, kendi kararlarını kendilerinin vermesi noktasında olumlu karşılanırsa da, seçtikleri iş alanlarının en avantajlı ve en karlı alanlar olup olmadığı konusunda aynı düşüncelere sahip değiliz. Bunun için, krediyi vermeden önce, daha avantajlı ve daha karlı iş alanları konusunda kadınların bilgilendirilmesi daha olumlu sonuçlar verecektir.

Pazarlama konusunda kadınların daha profesyonel destek almaları gerekmektedir. Her ne kadar, kadınlar ürettikleri ürünleri bölgeye, ülke geneline ve hatta yurt dışına da pazarlama olanağı buluyorlarsa da, bunun yeterli düzeyde olduğunu söylemek mümkün değil.

#### YARARLANAN KAYNAKLAR

- [1] Aktan, C. & Vural, İ.Y. (2002). *Yoksullukla Mücadele Yaklaşımları*. Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları. (<http://www.canaktan.org/ekonomi/yoksulluk/anasayfa-yoksulluk.htm>). [14.12.2007].
- [2] MacPherson, S. & Silburn, R. (1998). The Meaning and Measurement of Poverty. (Ed.: Dixon, J.). *Poverty: A Persistent Global Reality*. Florence: Routledge Pub.
- [3] Dumanlı, R. (1995). Yoksulluk Kavramı, Ölçülmesi ve Gelir Dağılımı İlişkileri. *Yeni Türkiye Dergisi*, (6), 211–229.
- [4] Tilak, J.B.G. (2002). Education and Poverty. *Journal of Human Development*, 3(2), 191-207.
- [5] (1986). Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Ayni ve Nakdi Yardım Yönetmeliği. *Resmi Gazete*, 28.09.1986.
- [6] DPT. (2001). Planı Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele. *Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. (<http://ekutup.dpt.gov.tr/ekonomi/gelirdag/oik610.pdf>). [10.01.2007].

- [7] Özpınar, Ş.; Özpınar, Ö. & Mutioğlu, H. (2006). Yoksulluk ve Toplum Kuruluşları: Yoksullukla mı Yoksullarla mı Mücadele? *STK-Özel Sektör-Devlet Etkileşimi, III. Uluslararası STK'lar Kongresi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi İİBF, Çanakkale*, 291–298.
- [8] Scott, W. (1981). *Concepts and Measurement of Poverty*. Geneva: United Nations Research Institute for Social Development.
- [9] Kabasakal, M. (1998). *Türkiye’de Yoksulluk, Sosyal-Ekonomik Politikalar ve Sivil Toplum. Yoksulluğu Önleme Yaklaşımları Sivil Toplum Kuruluşları Diyaloğu*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- [10] TÜİK. (2008). 2007 Yoksulluk Çalışması Sonuçları. *Haber Bülteni*. Sayı 192, (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=2080>). [27.02.2009].
- [11] Kakwani, N. (2006). What is Poverty? International Poverty Centre United Nations Development Programme. (<http://www.ipc-undp.org/pub/IPCOnePager22.pdf>) [13.02.2008].
- [12] Akder, A.H. (2000). *Türkiye’de Bölgesel Eşitsizlikler ve Kırsal Yoksulluk, Devlet Reformu Yoksulluk*. İstanbul: TESEV Yayınları.
- [13] Karakaş, E. & Köksal, E. (2003). *İnsani Kalkınma ve Türkiye*. İstanbul: Toplumsal Katılım ve Gelişim Vakfı.
- [14] UNDP. (2006). *İnsani Gelişim Raporu*. (<http://www.undp.org/publications/annualreport2007>). [14.02.2008].
- [15] Demirkaya, H. & Berzah, M.Ç. (2006). Stratejik Yönetim ve Manipülasyon Aracı Olarak Sivil Toplum Kuruluşları. *STK-Özel Sektör-Devlet Etkileşimi, III. Uluslararası STK'lar Kongresi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi İİBF, Çanakkale*, 59–66.
- [16] Seyyar, A. (2004). Türkiye’de Yoksullukla Mücadelede STK’ların Roller ve Önemleri: Deniz Feneri Derneği Örneği. *I. Uluslararası STK'lar Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İİBF, Çanakkale*. ([http://www.sosyalsiyaset.com/documents/yoksullukla\\_mucadele.htm](http://www.sosyalsiyaset.com/documents/yoksullukla_mucadele.htm)). [27.03.2008].
- [17] Adaman, F. & Keyder, Ç. (2006). Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma. ([http://ec.europa.eu/employment\\_social/social\\_inclusion/docs/2006/study\\_turkey\\_tr.pdf](http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr.pdf)). [14.12.2007].
- [18] Uğur, S. (2006). Yoksullukla Mücadelede Sivil toplum Kuruluşlarının Artan Önemi. *STK-Özel Sektör-Devlet Etkileşimi, III. Uluslararası STK'lar Kongresi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İİBF, Çanakkale*, 285–289.
- [19] Öztürk, N. (2003). Yoksulluk ve Sivil Toplum Kuruluşları. *Yoksulluk Sempozyumu*, Cilt: 3, İstanbul: Deniz Feneri Yayınları.



- [20] Şenses, F. (2003). *Küreselleşmenin Öteki Yüzü: Yoksulluk*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- [21] Yüksek, D. (2006) Yurtlarından ve Yaşamlarından Koparılmış İnsanlar: Bir Sosyal Dışlanma Süreci Olarak Türkiye’de Kürtlerin Yerlerinden Edilmesi, Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma, ([http://ec.europa.eu/employment\\_social/social\\_inclusion/docs/2006/study\\_turkey\\_tr.pdf](http://ec.europa.eu/employment_social/social_inclusion/docs/2006/study_turkey_tr.pdf)). [14.12.2007].
- [22] Buğra, A. & Sınmazdemir, N.T. Yoksullukla Mücadelede İnsani ve Etkin Bir Yöntem: Nakit Gelir Desteği. (<http://www.spf.boun.edu.tr/docs/discussionpaper1.pdf>). [14.12.2007].
- [23] Akgül, A. Türkiye’de Mikro Kredi Uygulaması. (<http://www.israf.org>). [02.03.2008].
- [24] Popper, K. (1986). *Açık Toplum ve Düşmanları*. (Çev.: Tunçay, M.). Cilt: 1. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [25] Can, K. (2002). Şanlıurfa’da Yoksulluk Manzaraları. (Ed.: Erdoğan, N.). *Yoksulluk Halleri*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı Yayınevi.

**Abdullah ÇELİK** (acelik@harran.edu.tr) has a Ph.D. of at Public Administration Ankara University Institute of Social Sciences. He is a lecturer of Sciences of Administration at Harran University. His research areas are Public Administration, Local Government, and Local Representation.

**Nihat GÜLTEKİN** (nigultekin@hotmail.com) has a Ph.D. of Management and Organization at Marmara University Institute of Social Sciences. He is a lecturer of Management and Organization at Harran University. His research areas are business administration, Business Ethics, and Strategic Management.